

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Culeac împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, cu privire la anularea actului administrativ individual de respingere a solicitării și obligarea emiterii actului administrativ favorabil,

împotriva deciziei din 18 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a menținut hotărârea din 10 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

(Dosarul nr. 3ra-1236/23

NR. PIGD 2-22054127-01-3ra-20122023)

Examinarea superficială a cauzei de către instanța de apel și motivarea insuficientă a hotărârii privind legalitatea deciziei administrative contestate. Omisiunea de a analiza argumentele esențiale invocate de recurent în raport cu normele imperative și cadrul legal aplicabil. Pensia cu avantaje a colaboratorilor MAI, serviciul pază a arestului și escortă. Perioada de recalculare a pensiei. Art. 143 din Codul administrativ.

Au examinat anterior cauza judecătoreii:

Prima Instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, jud. V. Chisilița

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, jud. E. Palanciuc, I. Dutca, V. Negru

18 aprilie 2025

Copia corespunde originalului

Examinând în lipsa părților cererea de recurs depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale a RM,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Diana Stănilă,

Ion Malanciuc, *judecători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 18 aprilie 2022, Andrei Culeac s-a adresat cu cerere de chemare în judecată, în procedura contenciosului administrativ, împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a RM, prin care a solicitat anularea actului administrativ individual de respingere a solicitării și obligarea emiterii actului administrativ favorabil.

2. În motivarea cererii reclamantul a indicat că în perioada 16 noiembrie 1985 - 29 octombrie 2004, a îndeplinit serviciul în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, fără întrerupere - 18 ani 11 luni 13 zile, fapt atestat prin înscrierea în carnetul de muncă și certificatul eliberat de Inspectoratul de poliție Orhei nr. 34/44 - C - 515/21 din 14 octombrie 2021, fiind concediat cu dreptul de a primi pensie pe linia MAI. Pe parcursul activității a deținut și funcția de polițist al serviciului pază a arestului și escortă, polițist al Izolatorului de detenție provizorie al CPS Orhei. Începând cu 29 octombrie 2004, i-a fost acordat statut de pensionar pentru vechime în muncă, stabilită de către Ministerul Afacerilor Interne, în conformitate cu Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993. Deoarece la momentul pensionării, organul abilitat la acel moment Ministerul Afacerilor Interne n-a calculat vechimea în muncă cu avantaje conform Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și sistemului penitenciar, ia fost stabilită pensia într-un quantum diminuat. Prin urmare, în legătură cu reexaminarea pensiei pentru vechime în muncă cu avantaje, conform normei citate supra, s-a adresat Inspectoratului de Poliție Orhei, în baza ordinului MAI nr. 96 din 20 martie 2018 „Cu privire la recunoașterea unor înlesniri pentru stabilirea pensiei anumitor categorii de funcționari publici cu statut special și militari din cadrul MAI”, eliberării a confirmării înlesnirilor pentru perioada activității în cadrul subdiviziunilor de pază, escortare și deținere a persoanelor reținute și arestate în izolatoarele de urmărire penală (izolatoare de detenție provizorie).

3. Astfel, conform certificatului eliberat de Inspectoratul de Poliție Orhei nr. 34/44-C-515/21 din 14 octombrie 2021, în perioada 01.02.1993 - 25.06.1999 și 31.05.2001 - 08.10.2001 (06 ani 09 luni 02 zile) a activat în funcție de

polițist al serviciului pază a arestului și escortă și al izolatorului de detenție provizorie a CPS Orhei, iar în conformitate cu pct. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și sistemului penitenciar vechimea în muncă cu înlesniri pentru această perioadă (2 zile pentru 1 zi de serviciu) constituie 13 ani 06 luni 04 zile. Prin urmare, vechimea în muncă pentru perioada de activitate în Izolatorul de detenție provizorie de 06 ani 09 luni 02 zile nu a fost calculată cu avantaje (2 luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu), care urma să constituie 13 ani 06 luni 04 zile, iar acest fapt a influențat asupra stagiului de muncă și respectiv asupra cuantumului pensiei calculate, care au fost substanțial diminuate.

4. Totodată, a indicat că suma pensiei neprimite din motivul calculării eronate a vechimii în muncă, urmează a fi recalculată și achitată fără limită de timp, calculată în baza certificatului nr. 34/44 -C- 515/21 din 14 octombrie 2021, eliberat de Inspectoratul de Poliție Orhei, or nu a primit pensia cuvenită din vina organului care i-a stabilit-o, iar neachitarea acesteia în momentul depistării erorii, constituie o lipsire nejustificată de valoarea patrimonială care i se cuvine în baza legii. Având în vedere că începând cu 01 ianuarie 2017 Casa Națională de Asigurări Sociale a preluat atribuțiile de stabilire și plată a pensiilor persoanelor din trupele organelor afacerilor interne, fiind astfel, instituția abilitată cu competența de achitare a pensiilor și alocațiilor lunare persoanelor din trupele organelor afacerilor interne, prin urmare, Casa Națională de Asigurări Sociale este organul abilitat prin lege cu competența de recalculare a pensiei colaboratorilor organelor afacerilor interne.

5. Cu referire la procedura administrativă a menționat că, după primirea certificatului nr. 34/44-C-515/21 din 14 octombrie 2021 eliberat de Inspectoratul de Politie Orhei, l-a prezentat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei în vederea emiterii actului administrativ individual favorabil de reexaminare a dreptului la pensie în temeiul vechimii în muncă cu avantaje, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, în special a art. 8 lit. d), prin calcularea a două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, prestată de acesta în cadrul izolatorului de detenție provizorie a CPS Orhei pentru perioada: 01 februarie 1993 – 25 iunie 1999 și 31 mai 2001 – 08 octombrie 2001, odată cu intervenirea unor circumstanțe ce justifică majorarea cuantumului pensiei, precum și recalcularea și achitarea diferenței de pensie, formată în urma majorării cuantumului pensiei reexaminată pentru perioada anterioară, începând cu 29 octombrie 2004. Potrivit răspunsului Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei nr. 28 din 05 ianuarie 2022 și a deciziei nr. 17/2022/69 din 05 ianuarie 2022, recepționat la 12 ianuarie 2022, s-a invocat respingerea cererii de recalculare a vechimii în muncă în baza Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 și respectiv a recalculării pensiei, deoarece perioada de activitate în cadrul subdiviziunilor de pază, escortare și

deținere a persoanelor reținute și arestate în izolatoarele de detenție provizorie, nu poate fi raportată la prevederile pct. 8 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 și temei de recalculare nu este. Ulterior, urmare a primirii răspunsului Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei nr. 28 din 05 ianuarie 2022, în condițiile art. 10 alin. (1), art. 162 alin. (1) și alin. (3) lit. b), art. 164 alin. (1) și alin. (2) lit. b) din Codul administrativ, a depus la 10 februarie 2022 cerere prealabilă către Casa Națională de Asigurări Sociale, solicitând: anularea, ca ilegală, a deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei din 05 ianuarie 2022 de respingere a cererii lui Andrei Culeac de reexaminare a dreptului la pensie în temeiul vechimii în muncă cu avantaje, recalculării cuantumului pensiei în rezultatul recalculării vechimii în muncă și a achitării diferenței de pensie formată în urma majorării cuantumului pensiei, începând cu data apariției dreptului la pensie - 29 octombrie 2004; emiterea actului administrativ individual favorabil lui Andrei Culeac, prin reexaminarea dreptului la pensie în temeiul vechimii în muncă cu avantaje, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, în special a art. 8 lit. d), aplicând două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu (coeficientul 2), prestată de către Andrei Culeac, în funcția de polițist al Izolatorului de detenție Provizorie al CPS Orhei în perioada 01 februarie 1993 – 25 iunie 1999 și 31 mai 2001 – 08 octombrie 2001, conform certificatului eliberat de Inspectoratul de Poliție Orhei la 14 octombrie 2021 nr. 34/44 - C - 515/21, care constituie 13 ani, 06 luni, 04 zile; recalcularea cuantumului pensiei în urma recalculării vechimii în muncă cu avantaje și achitarea diferenței de pensie formată în rezultatul recalculării pensiei, cu aplicarea indexărilor corespunzătoare, începând cu data apariției dreptului la pensie 29 octombrie 2004.

6. A mai indicat că, prin răspunsul/decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. C-428/22 din 14 martie 2022, cererea prealabilă a fost respinsă ca neîntemeiată, menționându-se că pensia stabilită pentru vechimea în muncă, începând cu 29 octombrie 2004 și până în prezent se calculează pentru o vechime în muncă de 21 ani 01 luni 15 zile și nu există temei legal de anulare a deciziei CTAS Orhei nr. 17/2022/69 din 05 ianuarie 2022, deoarece în calculul vechimii în serviciu, potrivit pct. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78/1994, se acordă două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, în instituțiile penitenciare de tip închis, izolatoarele de urmărire penală și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări de subteran, iar perioada de activitate de la 01 februarie 1993 până la 25 iunie 1999 și de la 31 mai 2001 până la 08 octombrie 2001, inclusă de către instituția de forță cu avantaje 1:2, nu poate fi raportată la prevederile pct. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78/1994, din motivul că această normă nu prevede calculul cu avantaje a perioadei de activitate în cadrul serviciului de pază a arestului și escortă, or, acest fapt este constatat și prin calculul cu privire la vechimea în muncă, emis de Ministerul Afacerilor Interne în anul 2004, prin care se atestă perioadele de activitate menționate supra calculate fără înlesniri, 1:1 și care a servit drept bază la stabilirea pensiei pentru vechimea în muncă în anul 2004.

7. De asemenea reclamantul Andrei Culeac, a menționat că potrivit art. 18 lit. c) din Legea nr. 1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne (în vigoare la momentul stabilirii pensiei reclamantului), la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei în conformitate cu art. 13 lit. a) militarilor care satisfac serviciu prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, al cărui mod este stabilit de Guvern, se ia în calcul: c) timpul de satisfacere a serviciului în condiții deosebite - în condițiile avantajoase respective inclusiv în condițiile stabilite de legislație până la intrarea în vigoare a prezentei legi. Astfel, în condițiile art. 18 din Legea nr. 1544/1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri, legislatorul i-a delegat Guvernului competența identificării modului de stabilire a pensiei pentru condiții deosebite de satisfacere a serviciului de către destinatarii Legii nr. 1544/1993, pe care Guvernul le-a transpus în HG nr. 78/1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și sistemului penitenciar, potrivit căreia, în pct. 8 lit. d) s-a prevăzut că la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, corpului de ofițeri și subofițeri ai Poliției de Frontieră, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție și a sistemului penitenciar, se acordă următoarele înlesniri: d) două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu în instituții penitenciare de tip închis, izolatoarele de urmărire penală și instituțiile destinate pentru deținerea și tratarea bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări de subteran. Reieșind din normele materiale menționate, speța în cauză cade sub incidența Hotărârii Guvernului nr. 78/1994, care a fost investit cu dreptul reglementării modului de stabilire a pensiei și identificarea condițiilor deosebite de satisfacere a serviciului. Or, cererea urmează a fi admisă.

8. La fel, este cert faptul că colaboratorii care efectuează serviciul de pază, escortare și deținere a persoanelor reținute și arestate în izolatoarele de urmărire penală (izolatoare de detenție provizorie), în prezent au dreptul la calcularea vechimii în muncă cu avantaje, calculându-se 2 luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu în ordinea prevăzută de pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994. Acest regulament este unicul act care reglementează raporturile respective. Prin urmare, la momentul eliberării din serviciu, eronat i-a fost calculat vechimea în serviciu, or, avea dreptul la calcularea vechimii în muncă cu avantaje, așa cum la momentul pensionării, erau în vigoare prevederile pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994. Conform dispozițiilor art. 54 al Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993 (în vigoare la momentul

stabilirii pensiei reclamantului), suma pensiei calculată pentru pensionarii din rândurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și pentru familiile acestora și nesolicitată la timp se plătește pentru perioada precedentă, însă cel mult pentru 3 ani premergători datei solicitării pensiei. Sumele pensiei neprimite la timp din vina organelor care au stabilit sau care plătesc pensia se plătesc pentru perioada precedentă fără limite în timp. Astfel, suma pensiei neprimite din motivul calculării eronate a vechimii în muncă, urmează a fi recalculată și achitată fără limită de timp, calculate în baza certificatului nr. 34/44 - C- 515/21 din 14 octombrie 2021, eliberat de Inspectoratul de Poliție Orhei, or, nu a primit pensia cuvenită din vina organului care i-a stabilit-o, iar neachitarea acesteia în momentul depistării erorii, ar constitui o lipsire nejustificată de valoarea patrimonială care i se cuvine în baza legii.

9. Astfel, prevederile legale invocate de autoritatea emitentă nu corespund datelor obiective, deoarece la 29 octombrie 2004 (ziua pensionării) conținutul art. 7 alin. (1) din Legea nr. 1036/1996 cu privire la sistemul penitenciar avea următorul cuprins: tipurile de instituții penitenciare sunt stabilite în art. 62 din Codul de executare a sancțiunilor de drept penal. De asemenea, la 29 octombrie 2004 (ziua pensionării) conținutul art. 62 alin. (5) din Codul de executare a sancțiunilor de drept penal (Legea nr. 1524/22 iunie 1993) avea următorul cuprins: (5) Izolatoarele de anchetă penală, fiind instituții penitenciare, asigură privațiunea forțată de libertate a persoanelor cărora li se aplică arestul ca măsură de reprimare. Funcționarea izolatoarelor de anchetă penală este reglementată de prezentul cod și de legislația privind arestul preventiv. În subordinea organelor afacerilor interne activau izolatoare de urmărire penală (la nivel intern denumite Serviciul pază a arestului și escortă Izolatoare de detenție provizorie) care sunt identice scopului de instituire și specificului activității Izolatoarelor de urmărire penală — de pază, escortare și deținere a persoanelor reținute sau arestate. Respingerea cererii pe motivul necorespunderii denumirii subdiviziunii, fără a lua în calcul scopul creării și genul de activitate al acesteia, care este identică Izolatoarelor de urmărire penală, este ilegală. În consecință, decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale este una vădit ilegală, deoarece denotă o respingere formală a cererii.

10. În privința pretenției privind cheltuielile de judecată a menționat că, în legătură cu lipsa cunoștințelor în domeniul jurisprudenței, a încheiat contract de asistență juridică cu avocatul Viorica Martalog (nr. 2 din 05 ianuarie 2022) privind acordarea asistenței juridice la pregătirea cererii prelabile către Casa Națională de Asigurări Sociale vis-à-vis de contestarea refuzului Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei de emitere a actului administrativ individual favorabil privind recalcularea vechimii în muncă cu avantaje conform Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994 și recalculării pensiei, începând cu data apariției dreptului la pensie, cu aplicarea indexărilor corespunzătoare. Onorariul pentru pregătirea cererii prelabile a fost convenit la suma de 1 200 lei, care a fost achitat la 05 ianuarie 2022 conform bonului

de plată cu seria GL nr. 016564. Întru executarea condițiilor contractuale, la 10 februarie 2022 a fost înaintată către Casa Națională de Asigurări Sociale cererea prealabilă, fiind recepționată de ultima la 14 februarie 2022. Totodată, la 05 ianuarie 2022 cu nr. 03, a încheiat contract de asistență juridică cu avocatul Viorica Martalog privind acordarea asistenței juridice la pregătirea cererii de contencios administrativ vis-à-vis de obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a emite actul administrativ individual favorabil privind recalcularea vechimii în muncă cu avantaje conform Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, recalcularea pensiei, cu aplicarea indexărilor corespunzătoare, începând cu data apariției dreptului la pensie și la examinarea acesteia în instanța de fond. Onorariul pentru prestarea serviciilor menționate a fost convenit la suma de 3 500 lei, care a fost achitat la 05 ianuarie 2022 conform bonului de plată cu seria GL nr. 016565. Dreptul la asistență juridică calificată prevăzut de art. 5 al Legii nr. 1260 din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură stabilește în alin. (1) că „orice persoană are dreptul să își aleagă în mod liber avocatul pentru a fi consultată și reprezentată de acesta în materie juridică, iar conform alin. (3) - persoanele fizice și juridice sunt în drept să beneficieze, în modul stabilit, de asistența juridică a oricărui avocat în bază de acord al părților. Remunerarea activității de avocat reiterată în art. 63 al Legii nr. 1260 din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură prevede în alin. (1) că „munca avocatului este remunerată din contul onorariilor primite de la persoanele fizice și juridice, iar alin. (2) stabilește că mărimea onorariului se stabilește prin acordul părților și nu poate fi schimbată de autoritățile publice sau de instanța de judecată”. Potrivit recomandărilor privind cuantumul onorariilor avocaților și compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistență juridică, aprobat de Consiliul Uniunii Avocaților din Republica Moldova prin decizia nr. 2 din 30 martie 2012 este prevăzut un diapazon rezonabil și recomandabil al cuantumului onorariilor orare, fixe și a celor de succes. Astfel, la anexa nr. 2 a recomandării menționate sunt abordate opțiunile tarifelor fixe și conform pct. 1 din anexă - pentru participare în fiecare ședință de judecată în instanțele de orice nivel este prevăzut un tarif fix de 1 000 lei, pentru consultarea beneficiarului și studierea materialelor este prevăzut un tarif fix de 750 lei, iar în pct. 3 din anexă - pentru întocmirea acțiunii este prevăzut un tarif fix de 1 500 lei. Conform pct. 12 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 6 privind modificarea și completarea Hotărârii Explicative „Cu privire la practica aplicării de instanțele judecătorești a legislației despre încasarea cheltuielilor judecată în cauzele civile” nr. 25 din 28 iunie 2004, pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării, de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaților; copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți - persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație; lista detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora.

11. La acest aspect, reclamantul a făcut referire la prevederile art. 8 alin. (1), art. 90 lit. i), art. 94 alin. (1), art. 96 alin. (1)-(1¹) din Codul de procedură civilă,

menționând că, pornind de la faptul că mărimea onorariului se stabilește prin acordul părților, prin urmare, onorariul de 1 200 lei și 3 500 lei, iar în total suma de 4 700 lei este unul real și rezonabil pentru serviciile prestate de avocat.

12. În contextul celor enunțate, reclamantul Andrei Culeac a solicitat anularea deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei nr. 17/2022/69 din 05 ianuarie 2022 de respingere a cererii lui Andrei Culeac de recalculare a vechimii în muncă cu avantaje, a recalculării quantumului pensiei în rezultatul recalculării vechimii în muncă cu avantaje și a achitării diferenței de pensie formată în urma majorării quantumului pensiei, începând cu 29 octombrie 2004; anularea, ca ilegală, a deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale înserată în răspunsul datat cu 14 martie 2022 nr. C-428/22; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de emitere a actului administrativ individual cu privire la recalcularea vechimii în muncă cu includerea avantajelor, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, în special a art. 8 lit. d) prin calcularea a două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, prestată de Andrei Culeac, în funcția de polițist în cadrul Izolatorului de detenție Provizorie al CPS Orhei, în perioada 01 februarie 1993 – 25 iunie 1999 și de la 31 mai 2001 – 08 octombrie 2001, conform certificatului eliberat de Inspectoratul de Poliție Orhei din 14 octombrie 2021 nr. 34/44- C-515/21, care constituie 13 ani 06 luni 04 zile, odată cu intervenirea unor circumstanțe ce justifică majorarea quantumului pensiei; recalcularea quantumului pensiei în urma recalculării vechimii în muncă cu avantaje și achitarea diferenței de pensie, formată în rezultatul recalculării pensiei, cu aplicarea indexărilor corespunzătoare, începând cu data apariției dreptului la pensie 29 octombrie 2004; încasarea de la Casa Națională de Asigurări Sociale în beneficiul reclamantului Andrei Culeac a cheltuielilor de judecată în sumă de 4 700 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică .

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

13. Prin hotărârea din 10 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a admis acțiunea de contencios administrativ înaintată de Andrei Culeac.

S-a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei nr. 17/2022/69 din 05 ianuarie 2022 privind respingerea cererii de recalculare a pensiei lui Andrei Culeac și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. C-428/22 din 14 martie 2022 de soluționare a cererii prealabile.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual, prin care să dispună recalcularea pensiei pentru vechime în muncă, stabilită lui Andrei Culeac, începând cu 29 octombrie 2004, ținând cont de vechimea în muncă cu includerea în ea a avantajelor două luni vechime pentru o lună de serviciu, pentru perioada efectuării serviciului în cadrul Izolatorului de detenție provizorie al CSP Orhei, în perioada 01 februarie 1993-25 iunie 1999 și 31 mai 2001-08 octombrie 2001.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să achite lui Andrei Culeac diferența pensiei recalculate în raport cu pensia primită pentru perioada anterioară, începând cu 29 octombrie 2004.

S-a încasat din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul lui Andrei Culeac cheltuieli de judecată în mărime de 4 700 lei.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

14. La 24 noiembrie 2022, prin intermediul poștei electronice (f.d. 61), Casa Națională de Asigurări Sociale, a depus apel nemotivat împotriva hotărârii din 10 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, prin care a solicitat admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei decizii noi de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată. (f.d. 62)

15. Potrivit informației de expediere prin intermediul poștei electronice, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani a remis Casei Naționale de Asigurări Sociale copia hotărârii motivate din 10 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani la data de 03 februarie 2023 (f.d. 81), iar la 15 februarie 2023, prin intermediul poștei electronice (f.d. 87), a depus motivarea apelului. (f.d. 87-90)

16. La acest capitol, Completul de Judecată al Curții Supreme de Justiție, relevă că, instanța de apel întemeiat a considerat ca fiind în termen apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, împotriva hotărârii din 10 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

17. Prin decizia din 18 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

S-a menținut hotărârea din 10 noiembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

S-a încasat din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul lui Andrei Culeac cheltuieli de judecată în mărime de 2 000 lei.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

18. La 10 noiembrie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale, a depus recurs nemotivat împotriva deciziei instanței de apel, iar la 13 decembrie 2023 a prezentat motivarea recursului, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei din 18 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, cu pronunțarea unei decizii noi.

19. În motivarea recursului a invocat că soluția instanței de apel este neîntemeiată, deoarece instanța nu a analizat multilateral actele normative și legislația în vigoare ce reglementează astfel de litigii, precum și nu au fost dovedite circumstanțele considerate de prima instanță și instanța de apel ca fiind stabilite.

20. În urma examinării dosarului personal a lui Andrei Culeac, s-a constatat că potrivit calcului vechimii în serviciu pentru stabilirea pensiei, Andrei Culeac a demisionat conform ordinului CPR Orhei MAI nr. 151af din 29 octombrie 2004, din funcția polițist-șofer al grupei patrulă și santinelă al CPR Orhei, cu dreptul de a beneficia de pensie din 29 octombrie 2004. Astfel, începând cu 29 octombrie 2004 Andrei Culeac este beneficiar de pensie pentru vechime în muncă în mărime de 53 % din suma soldei confirmând o vechime în serviciu de 21 ani 01 luni 15 zile.

21. La 27 decembrie 2021, Andrei Culeac a depus la CTAS Orhei cerere privind recalcularea pensiei pentru vechime în serviciu cu avantaje, în temeiul certificatului nr. 34-44-C-515/21 din 14 octombrie 2021 eliberat de IP Orhei IGP MAI, prin care vechimea în muncă a fost recalculată confirmând 25 ani 10 luni 01 zile.

22. Organul de asigurare sociale a emis decizia privind respingerea cererii în recalcularea pensiei nr. 17/2021/3110 din 27 decembrie 2021 din motiv că perioada solicitată a fi inclusă cu avantaj nu cade sub prevederile pct. 7 lit. g) și pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78/1994. La 28 februarie 2022, Andrei Culeac a contestat decizia susmenționată, prin cererea prealabilă în adresa CNAS, solicitând recalcularea pensiei pentru vechime în muncă, în baza ordinului nr. 96 din 20 martie 2018 emis de MAI și confirmarea nr. 34/38-9654 din 14 octombrie 2021 eliberată de instituția de forță. Prin scrisoarea CNAS nr. C-428/22 din 14 martie 2022, Andrei Culeac a fost informat că nu există temei pentru recalcularea pensiei pentru vechime în muncă, și anume, includerea perioadelor de activitate 01 februarie 1993-25 iunie 1999 și 31 mai 2001-08 octombrie 2001 cu avantaje, două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu (2:1), care a fost calculată cu înlesniri, în temeiul ordinului nr. 96 din 20 martie 2018 emis de MAI, deoarece aceasta nu poate fi raportată la prevederile pct. 8 a Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994.

23. Casa Națională de Asigurări Sociale atrage atenția la netemeinicia concluziei instanțelor privind data de la care a fost obligată să efectueze recalcularea pensiei lui Andrei Culeac, or potrivit art. 61 alin. (1) din Legea nr. 1544/1993, dacă ipotetic intimatul ar avea dreptul la recalcularea pensiei în baza unor acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, respectiva calculare este pasibilă efectuării doar pentru o perioadă precedentă de 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare. Analogic, art. 51 prevede că în cazul apariției unor circumstanțe care implică modificarea mărimilor pensiilor stabilite pentru militarii în termen și familiile acestora, recalcularea pensiilor se efectuează în termenele stabilite de Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat.

24. Recurenta consideră că pretenția lui Andrei Culeac privind obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale la recalculare a pensiei începând cu 29 octombrie 2004 contravine art. 61 alin. (1) din Legea nr. 1544/1993.

25. În partea ce ține de pretenția lui Andrei Culeac privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică menționează că, nu s-a demonstrat aportul real al avocatului la soluționarea cauzei, timpul de muncă depus de avocat, aptitudinile speciale necesare pentru acordarea asistenței juridice, faptul în ce măsură munca avocatului, în cauza respectivă i-a limitat capacitatea de a lucra în alte dosare, natura și durata relației dintre avocat și client etc.. Respectiv, cuantumul cheltuielilor de asistență juridică invocat de către avocat este exagerat.

26. La 20 decembrie 2023, Curtea Supremă de Justiție, în scopul asigurării unui proces echitabil în ordine de recurs, a expediat pentru notificare prin intermediul poștei terestre în adresa intimatului Andrei Culeac și avocatului Viorica Martalog, copia cererii de recurs depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale a RM, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului. (f.d. 144) Însă, până la examinarea recursului intimatul cât și reprezentantul acestuia nu au făcut uz de dreptul procedural de a depune referințe referitor la argumentele recursului.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

27. Art. XI. alin. (1) și (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative, prevede următoarele:

„Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, V pct. 1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 1 septembrie 2023.”

„Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.”

28. Art. 244 alin. (1), (2) din Codul administrativ (în vigoare după 01 septembrie 2023) prevedea următoarele:

„(1) Hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

(2) Pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.”

29. Art. 245 din Codul administrativ (în vigoare după la 01 septembrie 2023) relevă că:

„Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la pronunțarea hotărârii sau a deciziei motivate, dacă legea nu stabilește un alt termen.”

30. Art. 245¹ din Codul administrativ prevede că:

„1) Recursul este admis dacă: b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție.

(2) Temeiurile menționate la alin. (1) lit. c) și d) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

(3) Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin. (1) lit. d) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudicare.

La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare pot fi prezentate probe noi dacă acestea au fost restituite nejustificat sau nu au fost reclamate de către instanța de judecată contrar prezentului cod.”

31. Art. 193 alin. (3) și (3¹) din Codul administrativ:

„(3) Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători.

(3¹) În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.”

32. Art. 247 din Codul administrativ:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art. 245¹ alin. (1) lit. b) și d). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

33. Art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ:

„(1) În urma examinării recursului, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: d) admite recursul, casează integral decizia instanței de apel și trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

34. Art. 194 alin. (2) din Codul administrativ:

„(2) În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.”

35. Art. 143 din Codul administrativ:

„(1) Un act administrativ individual ilegal defavorabil poate fi retras în tot sau în parte cu efect pentru viitor sau trecut chiar și după ce a devenit incontestabil.

(2) Aprecierea legalității sau ilegalității unui act administrativ individual se face în funcție de situația la momentul emiterii lui, iar în cazul desfășurării unei proceduri prealabile – de situația la momentul adoptării deciziei cu privire la cererea prealabilă.

(3) Dacă la emiterea unui act administrativ individual de acordare a prestațiilor sociale legislația nu a fost corect aplicată sau s-a pornit de la o stare de fapt care s-a dovedit a fi incorectă și prin aceasta, în mod greșit, nu s-au efectuat prestații sociale corespunzătoare, atunci actul administrativ, chiar și după ce a devenit incontestabil, se anulează în tot sau în parte cu efect pentru trecut sau viitor. Această normă nu se aplică dacă actul administrativ se bazează în esență pe date eronate sau incomplete, pe care persoana defavorizată le-a prezentat intenționat sau din neglijență gravă.

(4) Dacă un act administrativ individual este retras conform alin.(3) cu efect pentru trecut, prestațiile sociale se efectuează conform prevederilor legale corespunzătoare pentru o perioadă de cel mult 3 ani până la retragere. Dacă retragerea se face la cerere, calcularea perioadei pentru care se vor acorda retroactiv prestații sociale se face din momentul depunerii cererii.

(5) Prevederile alin. (1)–(4) din prezentul articol nu se aplică dacă sînt întrunite condițiile stabilite la art.147 alin. (3).”

36. Art. 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993:

„(1) Recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.”

37. Art. 54 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993:

„Suma pensiei calculată pentru pensionarii din rândurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și ale funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și pentru familiile acestora și nesolicitată la timp se plătește pentru perioada precedentă, însă cel mult pentru 3 ani premergători datei solicitării pensiei. Sumele pensiei neprimite la timp din vina organelor care au stabilit sau care plătesc pensia se plătesc pentru perioada precedentă fără limite în timp.”

38. Art. 96 alin. (1), (1¹) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

(1¹) Cheltuielile menționate la alin. (1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

39. Referitor la termenul de depunere a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 18 octombrie 2023. (f.d.109)

40. Totodată, din actele dosarului se atestă că, decizia motivată din 18 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost notificat Casei Naționale de Asigurării Sociale a RM, prin intermediul poștei electronice la data de 23 noiembrie 2023, ora 16:24, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică anexat la materialele cauzei. (f.d. 129)

41. Prin urmare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că Casa Națională de Asigurării Sociale a RM, s-a conformat prevederilor legale și a depus recursul motivat în termenul prevăzut de art. 245 din Codul administrativ (în vigoare de la 01 septembrie 2023).

42. Din acest motiv, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este depus cu respectarea prevederilor art. 245 din Codul administrativ (în redacția în vigoare la data declarării lui).

43. Cu referire la fondul cauzei, instanța de recurs reține că circumstanțele prezentate de părți și determinate de instanțele de judecată în fazele procesuale anterioare denotă următoarele:

44. Andrei Culeac a activat în cadrul organelor afacerilor interne în perioada 16 noiembrie 1985-29 octombrie 2004.

45. Potrivit ordinului Comisariatului raional de poliție Orhei nr. 151 ef din 29 octombrie 2004, Andrei Culeac, a demisionat, din funcția de polițist-șofer al grupei patrulă și santinelă al CPR Orhei, cu dreptul de a beneficia de pensie din 29 octombrie 2004.

46. Conform încheierii de stabilire a pensiei pentru vechime în muncă, Andrei Culeac, beneficiază de pensie pe linia MAI pentru vechime în muncă de 21 ani 01 luni 15 zile, în mărime de 53% din suma soldei.

47. Prin certificatul eliberat de Inspectoratul de Poliție Orhei lui Andrei Culeac la 14 octombrie 2021 cu nr. 34/44 - C - 515/21, se indică perioada de activitate a acestuia în funcție de polițist al serviciului pază a arestului și Escort și al izolatorului de detenție provizorie a CPS Orhei, 01 februarie 1993 – 25 iunie 1999 și 31 mai 2001 – 08 octombrie 2001, i-a fost calculată o vechime în muncă cu înlesniri (2 zile pentru 1 zi de serviciu) care constituie 13 ani 06 luni 04 zile. Vechimea totală în muncă fiind calculată în mărime de 25 ani 10 luni și 01 zile.

48. Respectiv, Andrei Culeac la 27 decembrie 2021, s-a adresat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei cu o cerere privind recalcularea pensiei pentru vechime în serviciu, în temeiul certificatului nr. 34-44-C-515/21 din 14 octombrie 2021 eliberat de IP Orhei IGP MAI, prin care vechimea în muncă a fost recalculată cu avantaj constiuind 25 ani 10 luni 01 zile.

49. Casa Teritorială de Asigurări Sociale Orhei prin decizia nr. 17/2021/3110 din 27 decembrie 2021, a respins cererea lui Andrei Culeac, comunicându-i că perioada solicitată a fi inclusă cu avantaj nu cade sub prevederile pct. 7 lit. g) și pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78/1994.

50. Nefiind de acord cu decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei nr. 17/2022/69 din 05 ianuarie 2022, Andrei Culeac a depus la Casa Națională de Asigurări Sociale cererea prealabilă, solicitând recalcularea pensiei în temeiul vechimii în muncă cu avantaje, potrivit art. 8 lit. d) al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, pentru perioada de activitate în funcția de polițist al Izolatorului de detenție Provizorie al CPS Orhei, pentru perioada 01 februarie 1993-25 iunie 1999 și 31 mai 2001-08 octombrie 2001 și achitarea diferenței de pensie formată în rezultatul recalculării pensiei, începând cu data apariției dreptului la pensie, 29 octombrie 2004.

51. Casa Națională de Asigurări Sociale, prin răspunsul nr. C-428/22 din 14 martie 2022, i-a comunicat lui Andrei Culeac despre lipsa temeiurilor de recalculare a pensiei pentru vechime în muncă cu includerea perioadelor de activitate 01 februarie 1993-25 iunie 1999 și 31 mai 2001-08 octombrie 2001 cu avantaje, două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu (2:1), care a fost calculată cu înlesniri, în temeiul ordinului nr. 96 din 20 martie 2018 emis

de MAI, deoarece aceasta nu poate fi raportată la prevederile pct. 8 a Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994.

52. Andrei Culeac nefiind de acord cu decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei nr. 17/2022/69 din 05 ianuarie 2022 prin care autoritatea i-a refuzat în recalcularea cuantumului pensiei pentru vechime în muncă, ținând cont de vechimea în muncă calculată cu avantaje pentru perioada de activitate în funcția de polițist în cadrul Izolatorului de detenție Provizorie al CPS Orhei 01 februarie 1993 – 25 iunie 1999 și de la 31 mai 2001 – 08 octombrie 2001 și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. C-428/22 cu 14 martie 2022, emisă la examinarea cererii prealabile, s-a adresat cu cerere de chemare în judecată, în procedura contenciosului administrativ, împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a RM cu privire la anularea actului administrativ individual de respingere a solicitării și obligarea emiterii actului administrativ favorabil.

53. Deci, obiectul litigiului vizează recalcularea pensiei lui Andrei Culeac, solicitată prin cererea din 27 decembrie 2021, recalcularea pensiei pentru vechime în serviciu, începând cu 01 martie 2004, luându-se în considerare certificatul eliberat de IP Orhei IGP MAI cu nr. 34-44-C-515/21 din 14 octombrie 2021, prin care vechimea în muncă a fost recalculată cu avantaje constituind 25 ani 10 luni 01 zile.

54. Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prin hotărârea din 10 noiembrie 2022, a anulat decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei nr. 17/2022/69 din 05 ianuarie 2022 privind respingerea cererii de recalculare a pensiei lui Andrei Culeac și decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. C-428/22 din 14 martie 2022 de soluționare a cererii prealabilă. A obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual, prin care să dispună recalcularea pensiei pentru vechime în muncă, stabilită lui Andrei Culeac, începând cu 29 octombrie 2004, ținând cont de vechimea în muncă cu includerea în ea a avantajelor două luni vechime pentru o lună de serviciu, pentru perioada efectuării serviciului în cadrul Izolatorului de detenție provizorie al CSP Orhei, în perioada 01 februarie 1993-25 iunie 1999 și 31 mai 2001-08 octombrie 2001. A obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să achite lui Andrei Culeac diferența pensiei recalculate în raport cu pensia primită pentru perioada anterioară, începând cu 29 octombrie 2004. A încasat din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale în beneficiul lui Andrei Culeac cheltuieli de judecată în mărime de 4 700 lei.

55. Curtea de apel, prin decizia din 18 octombrie 2023, a menținut soluția primei instanțe. Pentru a decide astfel, instanța de apel, analizând prevederile art. 9 alin. (1), (2), art. 10 alin. (1)-(2), art. 11, art. 17, art. 19, art. 20, art. 69 alin. (1), (1), art. 162 alin. (1), (3), 208 alin. (1)-(3), art. 225 alin. (1), (2) din Codul administrativ, prevederile art. 31 alin. (2), (3), art. 40 din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14 octombrie 1998, prevederile art.13 lit. a), art.14 lit. a), art. 18 lit. c) din Legea asigurării cu pensii a

militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993, art. 6 alin. (2) lit. a-h) din Legea nr. 1036 din 17 decembrie 1996 cu privire la sistemul penitenciar (în vigoare până la 16 mai 2018) în coraport cu prevederilor art. 12 pct. 33-35 al Legii nr. 416 din 18 decembrie 1990 cu privire la poliție, circumstanțelor pricinii, care confirmă că intimatul a activat în funcție de polițist al batalionului serviciului escortă și pază al CPS Orhei, 01 februarie 1993 – 25 iunie 1999 și 31 mai 2001 – 08 octombrie 2001, activitate care cade sub incidența prevederilor pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, a conchis că Andrei Culeac avea dreptul la calcularea vechimii în muncă cu avantaje la momentul eliberării sale din serviciu pentru această perioadă.

56. La momentul eliberării din serviciu, lui Andrei Culeac eronat i s-a calculat vechimea în serviciu, or, ultimul avea dreptul la calcularea vechimii în muncă cu avantaje, așa cum la momentul pensionării erau în vigoare prevederile pct. 8 lit. d) din Hotărârea Guvernului nr. 78 din 21 februarie 1994, cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire și plată a pensiilor și indemnizațiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, colaboratorilor Centrului Național Anticorupție, care îi conferă acest drept.

57. În continuare, instanța de apel a notat că, ordinul MAI nr. 96 din 20.03.2018 „Cu privire la recunoașterea unor înlesniri pentru stabilirea pensiei anumitor categorii de funcționari publici cu statut special și militari din cadrul Ministerului Afacerilor Interne”, a fost adoptat în scopul aplicării corecte a prevederilor Hotărârii Guvernului nr.78 din 21.02.1994. Astfel, raportând normele de drept supra-indicate circumstanțelor pricinii, instanța de apel a conchis că în pricină, lui Andrei Culeac din start i-a fost calculată pensia în mod eronat, pentru o vechime în muncă calculată fără avantaje, deși acesta beneficia de dreptul la calcularea vechimii în muncă cu avantaje, încă la momentul stabilirii pensiei din 29 octombrie 2004.

58. Prin urmare, instanța de apel a concluzionat că alegațiile pârâtei/intimate, Casa Națională de Asigurări Sociale a RM, urmează a fi respinse, or, prin lege, aceasta este obligată să calculeze și să stabilească pensia reclamantului din momentul ce a căpătat acest drept. În caz contrar, respingerea acestei cerințe va duce la încălcarea dreptului de proprietate al reclamantului asupra pensiei neprimite, fapt ce ar încălca un drept constituțional al acestuia.

59. Reieșind din cele menționate instanța de apel a reținut că, suma pensiei neprimite de intimat din motivul calculării eronate a vechimii în muncă, urmează a-i fi recalculată și achitată ultimului fără limită de timp, calculată în baza certificatului nr. 34/44 - C - 515/21 din 14 octombrie 2021 eliberat de Inspectoratul de Poliție Orhei, or, intimatul nu a primit pensia cuvenită din vina organului care i-a stabilit-o, iar neachitarea acesteia în momentul depistării erorii, ar constitui o lipsire nejustificată a ultimului de valoarea patrimonială care i se cuvine în baza legii. Respectiv, instanța de fond în mod just a dispus

obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova la recalcularea pensiei lui Andrei Culeac luând în considerare perioada de activitate cu avantaje 01 februarie 1993-25 iunie 1999 și 31 mai 2001-08 octombrie 2001 potrivit Confirmării Inspectoratului de Poliție Orhei nr. 34/44 - C - 515/21 din 14 octombrie 2021.

60. Examinând recursul declarat, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că acesta este admisibil și întemeiat, or, decizia instanței de apel este afectată de deficiențe esențiale, inclusiv omisiunea de a analiza argumentele recurente, aplicarea eronată a normelor de drept material și lipsa unei motivări clare și suficiente.

61. La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a considerat inoportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurente, au fost expuse cu suficientă claritate, părților fiindu-le create condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, iar întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, părțile au avut posibilitatea de a depune referință.

62. Cu referire la fondul cauzei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține următoarele circumstanțe esențiale ale litigiului.

63. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atrage atenția asupra faptului că decizia instanței de apel creează o impresie rezonabilă de superficialitate, or, instanța de apel nu a analizat în ce măsură recalcularea dispusă respectă limitele prevăzute de lege, în special art. 54 și 61 din Legea nr. 1544/1993, care reglementează perioada pentru care poate fi efectuată recalcularea pensiei.

64. Potrivit art. 54 și art. 61 din Legea nr. 1544/1993, recalcularea pensiei poate fi efectuată doar în anumite condiții: dacă CNAS este vinovată de neacordarea recalculării, pensia poate fi achitată pentru întreaga perioadă restantă, fără limită temporală; dacă refuzul recalculării s-a bazat pe o interpretare juridică a legislației și nu pe o inacțiune nejustificată a CNAS, recalcularea poate fi aplicată doar pentru 12 luni anterioare solicitării.

65. Însă, în ciuda concluziilor favorabile aduse de prima instanță și instanța de apel în privința cererii reclamantului de a recalcula și achita pensia cu înlesniri două luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu, instanța de recurs a constatat că hotărârile acestora nu au abordat în mod corespunzător aspectul vădit al responsabilității organului de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia.

66. În context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că prin decizia din 18 octombrie 2023, instanța de apel a menținut hotărârea primei instanțe din 10 noiembrie 2022 care a conchis asupra temeiniciei acțiunii înaintate de Andrei Culeac, având în susținere prevederile Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993. Însă, în esență, instanța de apel nu a analizat

dacă refuzul recalculării de către CNAS a fost determinat de o eroare administrativă sau de aplicarea unei norme legale. Această distincție este esențială pentru stabilirea întinderii obligației CNAS și pentru aplicarea corectă a prevederilor legale.

67. În cazul din speță, instanța de apel a dispus recalcularea pensiei pentru întreaga perioadă începând cu 29 octombrie 2004, fără a verifica dacă această aplicare retroactivă este justificată de culpa CNAS. O astfel de analiză este necesară pentru respectarea principiului legalității și pentru determinarea corectă a drepturilor reclamantului. În lipsa acestei analize, soluția instanței de apel nu poate fi menținută, fiind necesară casarea deciziei și rejudecarea cauzei.

68. Deci, la caz instanțele de judecată nu au motivat în niciun fel concluzia de a recalcula și încasa pensia intimatului începând cu data survenirii dreptului, luându-se în considerare certificatul nr. 34/44-C-515/21 eliberat de IP Orhei la 14 octombrie 2021, situația în care normele citate supra prevăd o perioadă de cel mult 3 ani sau o perioadă de 12 luni.

69. Având în vedere deficiențele constatate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că soluția instanței de apel nu poate fi menținută, fiind necesară o rejudecare a cauzei, cu următoarele obligații pentru instanța de apel: Să examineze temeinic aplicabilitatea art. 54 și 61 din Legea nr. 1544/1993 și să motiveze clar în ce măsură recalcularea pensiei pentru perioada din 29 octombrie 2004 până în prezent este permisă sau limitată de lege.

70. Totodată, instanța de recurs menționează că jurisprudența Curții Supreme de Justiție la acest capitol este uniformă și suficient de vastă, și anume, în ceea ce vizează obligația instanțelor de judecată la examinarea litigiilor ce vizează asigurarea socială (pensiile) în temeiul Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544-XII din 23 iunie 1993. La caz, urmează a fi amintite cauzele: Mandraburcă Victor vs Casa Națională de Asigurări Sociale, decizia nr. 3ra-306/24 din 20 noiembrie 2024 a Curții Supreme de Justiție; Căprițe Igor vs Casa Națională de Asigurări Sociale, decizia nr. 3ra-214/24 din 27 noiembrie 2024 a Curții Supreme de Justiție; Zaițev Fiodor vs Casa Națională de Asigurări Sociale, decizia nr. 3ra-560/23 din 19 februarie 2025 a Curții Supreme de Justiție, etc.

71. Respectiv, în scopul consolidării practicii judiciare și această decizie a Curții de Apel Chișinău urmează a fi casată.

72. Subsecvent, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră oportun de a învedera că, conform art. III alin. (1) – (2), pct.1) din Legea nr. 135 din 13 iunie 2024 pentru modificarea unor acte normative (revizuirea hărții judiciare), publicată la 27 iunie 2024 în Monitorul Oficial Nr. 271-274: (1) legea nominalizată a intra în vigoare la expirarea a 6 luni de la

data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția prevederilor art. I care vizează anexa nr. 3 în partea ce se referă la arondarea judecătoriilor Ungheni și Orhei la circumscripția Curții de Apel Nord, care intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

(2) La data intrării în vigoare a prezentei legi: 2) Curtea de Apel Chișinău se redenumeste în Curtea de Apel Centru.

73. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova.

Casează integral decizia din 18 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Culeac împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, cu privire la anularea actului administrativ individual de respingere a solicitării și obligarea emiterii actului administrativ favorabil, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc